

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยยอมรับบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่เริ่มต้นของการศึกษา โดยมีแนวความคิดในการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนา 2 แนว คือแนวความคิดแรกเชื่อว่าการศึกษาคือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความชำนาญและคุณธรรมอันจะช่วยในการดำรงชีวิตในสังคม และเมื่อบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะกลับออกไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ซึ่งจะยิ่งผลให้ประเทศชาติโดยส่วนรวมพลอยได้รับการพัฒนาไปด้วย แนวความคิดที่สองเชื่อว่าการศึกษาคือการพัฒนาตัวบุคคลและสังคมควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 99) ซึ่งอย่างไรก็ตามทั้งสองแนวความคิดต่างก็มุ่งไปสู่การพัฒนาสังคมส่วนรวม คือ ประเทศชาติด้วยกันทั้งสิ้น การจัดการประถมศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก เพราะคนอันเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดเพียงระดับนี้เท่านั้น ดังนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอันเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศจึงถือว่าการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการประถมศึกษาให้แก่ประชาชนในวัยเรียนระดับนี้ให้ทั่วถึงและทัดเทียมกันทั้งประเทศเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 19-74)

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดเป้าหมายและจุดหมายของการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

เป้าหมายของการประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จุดหมายของการประถมศึกษา ใ้กำหนดไว้ 4 หมวดคือ

1. คุณสมบัติที่ตองการเน้น เช่น ความเสียสละ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความอดทน ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เป็นต้น
2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น กฎหมายที่จำเป็น การรวมกลุ่มและสหกรณ์ ภาษา คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สุขภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น
3. ชีวิตที่สงบสุข ใ้แก่ การรู้จักปรับคนให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม สังคม วิทยาการใหม่ ๆ การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพมีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม มีอิสระในการคิด และพร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และรู้จักนำหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือมาใช้ในชีวิตประจำวัน
4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ใ้แก่ การทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการรู้จักคุณค่าและชื่นชมในความเป็นไทยและสิ่งดีงามที่ชาติมีอยู่

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 1-3)

จากผลการวิจัย การติดตามและประเมินผลการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในระยะที่ผ่านมามีพบว่าประชาชนที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้แล้ว ส่วนหนึ่งยังไม่ได้มีคุณลักษณะเป็นไปตามที่เป้าหมายและจุดหมายของหลักสูตรกำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพทางการศึกษาหลายประการ เช่น

1. ปัญหาอัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนสูง
2. ปัญหาความแตกต่างกันในค่านิยมคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับชนบท โรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และโรงเรียนที่อยู่ค่างสังกักกัน
3. การอบรมครูเพื่อใ้สามารถดำเนินการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ใ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยังกระทำใ้ไม่เต็มที่และไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถสร้างเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ใ้แก่ครูความแนวทางของหลักสูตรใ้
4. การตรวจและการนิเทศทำใ้ไม่ทั่วถึง ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนขาดความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการเรียนการสอนจึงยังไม่ดี

เท่าที่ควร

(คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 48-49)

จากปัญหาของการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่กล่าวข้างต้น ปัญหาในข้อที่ 3 และ 4 คือปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและการนิเทศการศึกษาทำได้ไม่เต็มที่และทั่วถึงนั้นเป็นปัญหาสำคัญมาก และกล่าวไควายัง เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่น่าไปสู่ปัญหาในข้อที่ 1 และ 2 คือปัญหาการตกต่ำชั้นของนักเรียนสูงและปัญหาความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของโรงเรียนที่มีลักษณะต่างกันด้วย ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้นี้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดของกระบวนการหลักสูตรหลักสูตรที่เขียนไว้ทั้ง เล่มจะเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อครูได้นำจุดหมาย โครงสร้างและเนื้อหาสาระทั้งหมดเข้าสู่ห้องเรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2522 : 151) ทั้งนี้ความรู้ความชำนาญและคุณภาพทางการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของครูจึง เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนการนิเทศการศึกษานั้นจะช่วยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและการดำเนินการในด้านหลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชาญ รัชพิทยากุล 2527 : 59) การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการคอยช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติการสอนของครูอีกทีหนึ่ง แต่เมื่อกระบวนการในการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูและกระบวนการนิเทศติดตามผลการศึกษาขาดประสิทธิภาพเสียแล้ว ก็ย่อมมีผลไปสู่ปัญหาการตกต่ำชั้นและปัญหาค่านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันด้วย จึงเป็นการยากยิ่งที่จะให้ผู้ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้

ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุ คือ ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลาจึง ไม่สามารถจัดอบรมครูตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้เต็มที่และทั่วถึง สำหรับการนิเทศการศึกษานั้นแม้ว่าทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พยายามแสวงหาแนวทางแก้ไขโดยการแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอแห่งละประมาณ 1-2 คนก็ตาม แต่จำนวนศึกษานิเทศก์ที่ได้อำนาจไว้ก็กล่าวก็ยังไม่สมมูลย์กับจำนวนครูและโรงเรียนและในสภาพความเป็นจริงศึกษานิเทศก์ก็ต้องใช้เวลา

ส่วนใหญ่ไปทำงานธุรการที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 70) การนิเทศการศึกษาจึงยังทำได้ไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอเท่าที่ควร ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันจะเป็นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดให้มีครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้น ซึ่งได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติการสอนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูในโรงเรียน
2. ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนสายวิชาการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างในด้านการเรียนการสอนแก่โรงเรียนภายในกลุ่ม
3. ช่วยเหลือปรับปรุงงานวิชาการภายในกลุ่มโรงเรียน และประสานงานวิชาการกับศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 ก :
อัครสำเนา)

จึงนับว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นบุคลากรสำคัญมากคนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาให้สูงจนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรที่วางไว้และเป็นไปตามแผนนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (พ.ศ. 2525-2529) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจะต้องมีคุณสมบัติสำคัญ นอกเหนือจากการเป็นผู้ปฏิบัติการสอนโดยทั่วไป เช่น จะต้องสามารถปฏิบัติการสอนจนเป็นแบบอย่างแก่ครูภายในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในเรื่องงานวิชาการ การจัดประชุมอบรมสัมมนา การประสานงาน ฯลฯ จึงจะทำให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ฉวีวรรณ กิรติกร (ม.ป.ป. : เอกสารอัครสำเนา) กล่าวถึงความสำคัญของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนว่า "ผู้ที่ทำงานวิชาการมีอยู่หลายระดับ ระดับที่สำคัญที่สุด คือระดับโรงเรียนเพราะถ้าผู้ที่ทำงานระดับโรงเรียนไม่เคลื่อนไหวแล้วผู้บริหารระดับสูงจะทำงานไม่ไถ่ผล จึงถือได้ว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้ที่สำคัญ

ที่สุดในระดับโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนไปในทางที่ดี ดังนั้นครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจะต้องช่วยปรับปรุงงานทุกด้าน นับตั้งแต่ตัวเด็กถือตำราเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

จรรยา จิยโชค (2527 : 127) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนคติของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่าทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนยังปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการกลุ่มโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน คืองานด้านหลักสูตร การสาธิตการสอน การประชุมอบรมสัมมนา ความร่วมมือและการประสานงาน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน จึงมีความคาดหวังที่จะให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการสูงขึ้นกว่าที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับสูงทุกด้าน

จากความคิดเห็นของฉวีวรรณ กิรติกร และผลการวิจัยของจรรยา จิยโชคชี้ให้เห็นว่าทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารระดับโรงเรียน และผู้บริหารระดับสูงเห็นความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมากจึงมุ่งหวังที่จะให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แต่เนื่องจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนยังประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น การไม่มีเวลาและความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน (จรรยา จิยโชค 2527 : 113) ปัญหาค่านงบประมาณ ปัญหาค่านผู้บริหารระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และครูผู้สอนไม่ยอมรับการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. ม.ป.ป. : เอกสารอักษิ์สำเนา) โดยเฉพาะปัญหาค่านความรู้ความสามารถของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้น สั้น มีชั้นหมาก ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบทดสอบวัดสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 2 ด้านคือ สมรรถภาพทางด้านการปฏิบัติการสอน และสมรรถภาพทางค่านงานวิชาการ พบว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีสมรรถภาพอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 2 ด้าน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนต้องมีความรู้ความสามารถในหลาย ๆ ด้านทั้ง ไกลแล้วข้างคน แต่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนโดยปกติ

ก็เป็นครูสอนประจำชั้นหรือประจำวิชาเช่นเดียวกับครูทั่ว ๆ ไป วุฒิและประสบการณ์ไม่แตกต่างกันมากนัก (จรรยา จียโชค 2527 : 127) ถึงแม้ว่าก่อนที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานมาแล้ว แต่ช่วงเวลาที่ใช้อบรมก็น้อยเกินไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 ก : อักษร่าเนา) จึงทำให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ตามความมุ่งหวังของครูผู้สอน ผู้บริหาร และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ เพราะมีปัญหาที่ด้านความรู้ความสามารถเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งนั่นเอง

ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับริจกัหควัคควรจจะไค้จ้คค้ำเนิงการพัฒนาหรือ เสริมความรู้ความสามารถให้แก่วุควิชาการกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยให่วุควิชาการกลุ่มโรงเรียนในสังกัคมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานไค้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของหน่วยงานตนเอง เพราะการพัฒนาบุคลากรจะช่วยให้เพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพของผูปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อผลงานของสถาบันเองและเพื่อสนองความต้องการของผูปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานที่จะต้องเอาใจใส่ในเรื่องการพัฒนาตัวบุคคลอย่างเต็มที่ด้วย ความจริงน่าจะจะเป็นความรับผิดชอบของผูปฏิบัติงานเองที่จะต้องหาทางปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้น แต่ผลที่ได้ออกมาอาจจะไม่เป็นไปตามความประสงค์ของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นก็ได้ เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรสนองความต้องการได้ทั้งของสถาบันและทั้งผูปฏิบัติงาน สถาบันจึงจำเป็นจะต้องจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรขึ้นทุกระดับชั้นและแขนง (พนัส หันนาคินทร 2526: 132)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวนครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจำนวน 258 คน จากจำนวนกลุ่มโรงเรียน 43 กลุ่มโรงเรียนใน 6 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่พัฒนางานวิชาการภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร แต่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวยังปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่เท่าควร เนื่องจากมีปัญหาที่กล่าวแล้วข้างต้น การดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพให้แก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเท่าที่แล้วมา เช่น การอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 และการจัดประชุมสัมมนาผู้นักการศึกษาระดับกลุ่มโรงเรียน าลา จึงยังไม่เป็นการเพียงพอประกอบกับทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ยังไม่มีแผนการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการ ศึกษาประสิทธิภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ พร้อมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อสร้างเป็นโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีสมรรถภาพสูง เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อนำเสนอโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 3 ด้านคือ สมรรถภาพทางด้านการปฏิบัติการสอน สมรรถภาพทางด้านงานวิชาการ และสมรรถภาพทางด้านเทคนิคการปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน พร้อมทั้งวิธีการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการนำเสนอโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

2. โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ที่สร้างขึ้นกำหนดจากระดับสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในแต่ละด้านซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่าเท่านั้น

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่าศึกษานิเทศก์และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
2. ผู้วิจัยถือว่าประชากร คือครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง มีความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นในการตัดสินใจตอบแบบสอบถามของประชากรจึงถือเป็นความคึกเห็นของผู้ตอบจริง ๆ

คำจำกัดความ

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง แนวทางที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยความหมาย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การดำเนินงาน บุคลากร สถานที่ เวลา งบประมาณ การประเมินผล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และกำหนดการเพื่อนำไปพัฒนาครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีทางด้านการสอน งานวิชาการ และเทคนิควิธีสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ จนสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพทางค่านงานวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง แนวทางที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยความหมาย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป้าหมาย การดำเนินงาน บุคลากร สถานที่ เวลา งบประมาณ การประเมินผล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และกำหนดการเพื่อนำไปพัฒนาให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีสำหรับการปฏิบัติงานทางค่านงานวิชาการให้มีคุณภาพ

สมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ผลรวมของความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีที่ก่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนภายในกลุ่มโรงเรียนให้มีคุณภาพจนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้กำหนดสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนออกเป็น

3 ด้าน คือ

1. สมรรถภาพทางด้านการปฏิบัติการสอน หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรจนสามารถเป็นแบบอย่างแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียนได้

2. สมรรถภาพทางงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีสำหรับการปฏิบัติงานทางวิชาการ อันจะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนภายในกลุ่มโรงเรียนให้มีคุณภาพ ตามลักษณะงานวิชาการ 5 หมวด คือ งานหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร งานการเรียนการสอนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา งานนิเทศการศึกษา และงานกิจกรรมทางวิชาการ

3. สมรรถภาพทางด้านเทคนิคการปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเทคนิควิธีการที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ วิธีการจัดประชุมอบรมสัมมนา วิธีการร่วมมือประสานงาน การเป็นผู้นำ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ

สอบถาม 2 ฉบับคือ

แบบสอบถามครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือสมรรถภาพทางด้านการปฏิบัติการสอน สมรรถภาพทางงานวิชาการ และสมรรถภาพทางเทคนิคการปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบซึ่งมีทั้งให้เลือกคำตอบเดียวและเลือกได้หลายคำตอบ

แบบสอบถามศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งมีทั้งให้เลือกคำตอบเดียวและเลือกได้หลายคำตอบ

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเช่นเดียวกับตอนที่ 3 ของแบบสอบถามครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 สร้างแบบสอบถามฉบับชั่วคราว และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจแก้ไขความคลอบคลุมของเนื้อหา พิจารณาความบกพร่องของแบบสอบถามและความชัดเจนของแบบสอบถาม

1.2 นำแบบสอบถามที่ไ้ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจำนวน 20 คน และศึกษานิเทศก์จำนวน 10 คน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง จนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป

2. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ทั้งหมดในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 258 คน ศึกษานิเทศก์ 30 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 288 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึง เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไปขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ของแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอให้ดำเนินการแจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามคืน หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกแล้ว 30 วันจึงไปติดตามเก็บรวบรวมคืน สำหรับแบบสอบถามศึกษานิเทศก์ผู้วิจัยได้นำไปให้ศึกษานิเทศอำเภอ/กิ่งอำเภอตอบและเก็บกลับคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ คือแบบสอบถามครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและแบบสอบถามศึกษานิเทศก์ มาวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบสอบถามมาแจกแจงความถี่ หาการ้อยละ และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อจัดระดับสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นรายข้อและเป็นรายค่านทั้ง 3 ค่าน และวิเคราะห์ระดับสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนทั้ง 3 ค่าน ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลความคิดเห็นทั่วไปของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มาหาค่าความถี่และคาร์ยอยละ

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมาจัดหมวดหมู่และหาค่าความถี่

5. การนำเสนอโปรแกรม

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พิจารณาสร้างตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายค้านของสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} < 2.59$) สำหรับในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะพิจารณาสร้างในรายค้านของสมรรถภาพที่มีค่าเฉลี่ยของระดับสมรรถภาพที่ต่ำกว่าค้านอื่น ๆ แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถามทั้งสองฉบับมากำหนดเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของโปรแกรมรวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาประกอบด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารสำหรับนำไปพัฒนาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ หรือครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย